

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-СОЦІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК

***ПАНОРАМА
ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ***

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 1

Рівне – 2008

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 2008. – 217 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. **Гон М.М.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (головний редактор).
2. **Канцелярук Б.І.** – д. політ. н., головний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
3. **Киридон А.М.** – д.іст. н., професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Київського міжнародного університету.
4. **Круглашов А.М.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.
5. **Макаренко Є.А.** – д. політ. н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
6. **Постоловський Р.М.** – к. іст. н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.
7. **Терешко Ю.М.** – к. іст. н., доцент, завідувач кафедри політології та соціології Рівненського державного гуманітарного університету.
8. **Тихомирова Є.Б.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету (заступник головного редактора).
9. **Троян С.С.** – д. іст. наук, професор, завідувач кафедри міжнародних відносин та країнознавства Рівненського інституту слов'язнавства Київського славістичного університету.
10. **Шеретюк В.М.** – к. іст. н., доцент, декан історико-соціологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.
11. **Ярош Б.О.** – д. політ. н., професор, завідувач кафедри теорії та історії політичної науки Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Відповідальний редактор – к. політ. н., доцент **Черній А.Л.** (Рівненський державний гуманітарний університет)

Друкується за рішенням Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету.
Протокол №5 від 28 грудня 2007 р.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Думки авторів статей можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не повертаються.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет, вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Тихомирова Є.Б.	5	ПР-забезпечення діяльності Організації Об'єднаних Націй
Черній В.А.	23	Політичний чинник наукового співробітництва Північноатлантичного Альянсу на початку ХХІ ст.
Герасимчук Т.Ф.	29	Міжнародна міграція та проблема національної безпеки держав
Алієв М.М.	38	Транспортна політика ЄС і місце в ній транспортних коридорів і проектів
Дубей В.І.	44	Впровадження екологічних стандартів „євро” в Україні як необхідність євроінтеграційних процесів

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Черній А.Л.	54	Теоретичні показники кризовості суспільних систем
Хаврук І.А.	57	Інститут референдуму в системі соціалістичної демократії
Парфенюк В.М.	66	Особливості формування політичної стратегії України в сфері інформаційного суспільства
Кириленко О.М.	82	Функції та дисфункції політичних інститутів українського суспільства на сучасному етапі
Наумов А.С.	100	Інститут президента в Росії: місце у політичній системі
Терешко Ю.М.	107	Стан „свободи слова” у посттоталітарній Росії В.Путіна
Луценко К.В.	119	Політична реклама в період парламентських виборів в Україні: проблеми та досягнення
Христюк Т.А.	125	Соціологічні підсумки парламентських виборів 2007 року

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ. МІЖКОНФЕСІЙНІ ВЗАЄМИНИ

Троян С.С.	131	Концептуально-методологічний аспект дослідження національної толерантності в сучасній Україні
------------	-----	---

Киридон А.М.	135	Релігійна ситуація в сучасній Україні: історико-політологічний аспект
Монолатій І.С.	143	Галицька і буковинська ідентичності за імперської доби: феномени, характеристики, етнічний простір
Гон М.М.	153	Зовнішньополітичні корелянти міжетнічної взаємодії в Західній Україні міжвоєнного періоду

ДОСЛІДЖЕННЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Мисан-Мілясевич В.В.	162	Причини виникнення міжнародного тероризму як проблема політологічних досліджень
Лесняк В.Ю.	166	Інституційний вимір іспанського переходу до демократії
Ларькіна Л. М.	175	Специфіка функціонування пропорційної виборчої системи в Україні
Семенюк Т. Ю.	179	Фінансові ресурси політичних партій
Мартинчук І.І.	186	Основні напрями політичної діяльності Р.Шустера
Валюх Л.І.	198	Гельголандсько-занзібарський договір: політична оцінка в британському парламенті

РЕЦЕНЗІЇ

Гон М.М.	207	„Чужий” в „обіймах” націоналізму й етнічного насильства (Рец.: Alexander Victor Prusin. Nationalizing a Borderland. War, Ethnicity, and Anti-Jewish Violence in East Galicia, 1914-1920. – The University of Alabama Press, 2005)
Гон М.М.	212	Західноукраїнські сюжети взаємодії іншостей модерної доби (Рец.: Монолатій І. Особливості міжетнічних взаємин у західноукраїнському регіоні в Модерну добу. Монографія. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2007)
Відомості про авторів	216	

- суспільстві // Соціологія: теорія, методи, маркетинг.- 2001. -№ 4. -С. 15-21.
24. Гендерний розвиток в Україні: Реалії і перспективи. –К.,2003.
 25. Институционализм как концепция экономических трансформаций в Украине// Проблеми розвитку соціологічної теорії. Трансформація соціальних інститутів та інституціональної структури суспільстваю – К.,2003. – С.7-15
 26. Шульга М.О. Несформованість, слабкість чи криза державних інститутів в Україні?//Проблеми розвитку соціологічної теорії. Трансформація соціальних інститутів та інституціональної структури суспільстваю – К.,2003. – С. 31-41.
 27. Бова А.А. Організована злочинність в Україні//Проблеми розвитку соціологічної теорії. Теоретичні проблеми змін соціальної структури суспільства. – К.,2002. – С.293-297.
 28. Україна: Звіт з людського розвитку за 2003 рік. Сила децентралізації.- К.,2003.С. 120-133.
 29. Лобанова А.С. Структурна функціональність соціальної мімікрії.// Проблеми розвитку соціологічної теорії. Теоретичні проблеми змін соціальної структури суспільства. – К.,2002. – С.283-287.
 30. Псевдоменеджмент как одна из деструктивных форм социальной мимикрии в Украине// Проблемы управления в переходе общества на пороге XXI века. – К.,1999. – С. 84-87.
 31. Шиллер Г. Манипуляторы сознанием. – М., 1980.
 32. Політологічний енциклопедичний словник. – К., 1997.
 33. Головатий М.Ф. Політична психологія.- К.,2001. – С. 113-119
 34. Сурмін Ю П. Проблемність демократії та шляхи її вдосконалення.- 10 с. //www.nbuv.gov.ua/ejournals/DUTP/20062/txts.
 35. Степаненко В.П. Проблеми формування громадянського суспільства : інститути, практики, цінності.//Українське суспільство: десять років незалежності. – К.,2001. – С. 169-182.

УДК 323:342.511(470+571)

Наумов А.С.

ІНСТИТУТ ПРЕЗИДЕНТА В РОСІЇ: МІСЦЕ У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ

Мета даної статті - проаналізувати політичний статус глави держави в системі органів влади в пострадянській Росії та його можливості впливати на внутрішньополітичне життя країни. Для досягнення цієї мети автор використовує методи історичного, інституційного та політико-культурного аналізу. Серед сучасних вітчизняних політологів до інституту глави

держави в Росії, політичне життя якої суттєво впливають на українську політику, привернув увагу лише Юрій Стасюк [5, 6].

Історія переконливо свідчить про те, що в російському суспільстві завжди користується популярністю влада однієї сильної особистості. Навіть коли країну очолювали слабкі правителі, влада асоціювалася з главою держави, а претенденти на неї намагалися представити себе як законних спадкоємців своїх попередників. Традиційно російська політична культура персоніфікує державу. Історично держава для росіян – це її лідер, а патріотизм – це, насамперед, лояльність та любов до постаті лідера... Сильний авторитарний центр передбачає підкорення особистісних цінностей громадян інтересам держави та її лідера.

У посткомуністичній Росії даний аспект політичної культури особливо проявився на тлі слабкості формальних політичних інститутів та системи громадського представництва. Безперервні кризи, в яких опинялася країна з кінця 1980-х рр., посприяли посиленню суспільної потреби в сильному керівникові. Більшість росіян не переймаються політичними проблемами, очікуючи патерналістського (турботливого) ставлення до себе з боку держави, а формально демократичні процедури обрання вищого державного керівництва (загальнонаціональні вибори) автоматично надають главі держави статус політичного лідера. До цього можна додати виразну харизматичність першого Президента РФ Б.Єльцина, без ініціативи якого ця посада не виникла би.

Отже, російське президентство можна вважати результатом інституційного оформлення загальнонаціонального індивідуального політичного лідерства. Оскільки саме до глави держави в Росії спрямовані суспільні очікування щодо покращення добробуту й соціального становища людей, забезпечення порядку, стабільності та ефективної діяльності влади, він не лише займає формально найвище місце в структурі державних інститутів, здійснюючи також функцію представництва самої держави в цілому, а й володіє надзвичайно широкими повноваженнями для впливу на внутрішньополітичне життя країни.

Становлення інституту президентства в Росії відбувалося на тлі політичних реформ, які розпочалися з проголошення 12 червня 1990 р. Декларації „Про державний суверенітет Росії”, у якій зокрема йшлося і про принцип розподілу влади. В цей самий час посада глави держави з’явилася у СРСР (обиралася на З’їзді Рад), однак російські народні депутати висловилися проти її запровадження. Тоді за ініціативою третини з них був призначений всеросійський референдум, за результатами якого (березень 1991 р.) і була введена президентська посада. Через два місяці були прийняті закони про статус і вибори Президента Росії [1, с.10].

Перші президентські вибори в Росії відбулися в червні 1991 р. На них переміг Борис Єльцин, але вищим органом влади залишався З’їзд народних депутатів. Оскільки стара Конституція РСФСР за ідеологією

була радянською, то інститут глави держави став у її складі „чужорідним тілом”, фактично зруйнувавши і без того умовний баланс відносин законодавчої та виконавчої влади в Росії. Все це заклало основи майбутнього протистояння Президента й парламенту.

Усвідомлюючи небезпеку політичних наслідків нерозв'язання проблеми конституційно-правових засад співіснування різних гілок влади і прагнучи отримати більше повноважень, Б.Єльцин зніціював на початку 1993 р. процес розробки нового Основного закону держави. Він розраховував створити модель сильної президентської влади, побудовану на класичній доктрині розподілу влади (президент керує виконавчою владою) при збереженні головної та координуючої ролі глави держави. В квітні 1993 р. відбувся всеросійський референдум про довіру громадян до Президента й стосовно проведення дострокових виборів глави держави. Більшість росіян підтримали Б.Єльцина. До літа 1993 р. його проєкт Конституції був остаточно розроблений, а у вересні Президент РФ оголосив про розпуск парламенту, поклавши на себе і здійснення повноважень законодавчої влади. Здолавши силовим шляхом опір депутатів, він наполіг на прийнятті нового Основного закону держави.

Конституція РФ 1993 р. запровадила змішану республіканську форму правління з домінуванням інституту глави держави, тобто парламентсько-президентську. Державна влада здійснюється Президентом, урядом, парламентом і судами (ст.11 Конституції РФ). Виконавча влада має подвійну структуру: президент, який обирається на всенародних виборах, і прем'єр, якого призначає глава держави за згодою парламенту. Президент є главою держави, гарантом Конституції, прав і свобод людини і громадянина, оберігає суверенітет Росії, її незалежність і цілісність. Він обирається на чотири роки шляхом загального, рівного, прямого і таємного голосування, при цьому одна особа не може займати цю посаду понад двох строків поспіль (ст.81 Конституції РФ). Вищим законодавчим органом є парламент (Федеральні збори), формально рівний за статусом з іншими гілками влади. Державна Дума (нижня палата парламенту) затверджує кандидатуру прем'єра, може відправити уряд у відставку, оголосивши йому вотум недовіри, однак депутатам важко впливати на склад уряду, оскільки президент в змозі розпустити Держдуму, якщо вона тричі відхилить його кандидатуру на прем'єрську посаду, а міністри призначаються прем'єром лише після згоди глави держави. Нижня палата парламенту може бути розпущена також у випадку, якщо президент не хоче відправляти у відставку уряд, якому депутати двічі оголосили недовіру.

Для нашого дослідження найважливішим є те, що згідно Конституції Президент РФ забезпечує узгоджене функціонування та взаємодію органів державної влади, а також визначає основні напрямки внутрішньої політики (ст.80 Конституції РФ). При цьому не йдеться про визначення усього

комплексу короткострокових і довгострокових цілей та задач у сфері внутрішньої політики, а лише її основних напрямків. Принципові позиції глави держави з питань внутрішньої політики знаходять своє вираження у його резолюціях на проекти федеральних законів, у листах про відхилення цих законів. Президент визначає основні внутрішньополітичні пріоритети також через нормотворчу та організаційно-розпорядчу діяльність – шляхом видання указів і розпоряджень, які обов'язкові для виконання на всій території РФ і при цьому вони не повинні суперечити Конституції та федеральним законам (ст.90 Конституції РФ). Базовим документом, який визначає позицію глави держави з основних положень державної політики, являється щорічне президентське Послання до Федеральних Зборів про становище в країні, основні напрямки внутрішньої та зовнішньої політики держави (ст.84 Конституції РФ). Окреслені в ньому позиції з питань внутрішньої політики враховуються як парламентом, так й урядом при складанні планів законопроектної роботи, визначенні позиції депутатів з окремих законопроектів. Сформульовані в Посланні оцінки та пріоритети також суттєво впливають на формування громадської думки з ключових напрямків внутрішньої політики. Останні, до речі, глава держави формулює не лише в указах і посланнях, а і в інших публічних виступах, тексти яких розміщуються на офіційному Інтернет-сайті.

Реалізуються внутрішньополітичні пріоритети як главою держави безпосередньо, так і федеральними органами влади в межах своєї компетенції. Питання про ступінь директивності положень внутрішньої політики, які визначаються Президентом РФ, тісно пов'язане з принципом розподілу та самостійності гілок влади.

Глава держави за діючою в Росії Конституцією є майже незалежною політичною фігурою, оскільки обирається на фіксований строк, не підпорядковується і не звітується жодному органу влади. Більш того, ані стаття 11 Конституції РФ, ані стаття 80 не відносять главу держави до жодної з гілок влади. Важливою умовою для того, щоби мотивація і воля глави держави не залежала від політичної боротьби в парламенті, є висока захищеність його статусу. Згідно ст.91 Конституції РФ він має недоторканість. Процедура відсторонення глави держави (імпічмент) передбачена Конституцією РФ, але є надзвичайно складною через участь в ній одразу трьох вищих державних органів. Вона може бути ініційована лише у випадку звинувачення Президента в державній зраді або іншому тяжкому злочині. Таке звинувачення висувається і формулюється Державною думою, але потім повинне бути підтверджене Верховним та Конституційним судами. Рішення Ради Федерації про відсторонення Президента має бути прийнятим упродовж трьох місяців після висування звинувачення Держдумою (ст.93 Конституції РФ). Глава держави достроково припиняє виконання повноважень у випадку своєї добровільної відставки, стійкої нездатності за станом здоров'я виконувати

надані йому повноваження, а також у разі імпічменту. Після цього впродовж трьох місяців мають відбутися дострокові президентські вибори. У всіх випадках, коли Президент не в змозі виконувати своїх обов'язки, їх тимчасово виконує глава уряду, який при цьому не має право розпускати Держдуму, призначати референдум, ініціювати конституційні зміни (ст. 92 Конституції РФ).

Формально Президент не може втручатися у сферу компетенції парламенту й судів, однак він має дуже широкі повноваження. Так, згідно ст.83 Конституції РФ він призначає із згодою Держдуми главу уряду, має право головувати на засіданнях уряду; приймає рішення про його відставку, представляє Держдумі кандидатури глави Центробанку РФ, а Раді Федерації (верхня палата парламенту) – кандидатури на посади суддів Конституційного, Верховного, Арбітражного судів, Генерального прокурора, призначає і звільняє заступників прем'єра, федеральних міністрів, повноважних представників Президента в регіонах, вище командування Збройних Сил, формує та очолює Раду Безпеки РФ, формує президентську адміністрацію тощо. Глава держави призначає вибори до Держдуми, а також має право розпустити її у відповідності з конституційним і федеральним законодавством, призначає референдум, вносить законопроекти на розгляд Держдуми, підписує та оприлюднює федеральні закони, Він має також право призупиняти дію актів органів виконавчої влади суб'єктів РФ у разі невідповідності цих актів Конституції та федеральним законам, міжнародних зобов'язань РФ або порушення прав і свобод людини і громадянина до рішення цього питання відповідним судом (ст.85 Конституції РФ). Президент також є Верховним Головнокомандуючим Збройних сил РФ, має право у випадку агресії (чи її загрози) проти Росії запроваджувати на всій території країни або в окремих її місцевостях надзвичайний стан, терміново повідомляючи про це парламент (ст.87 Конституції РФ).

За умови нестійкості електоральних інтересів російських виборців таке положення надає главі держави додаткові можливості для цілеспрямованої зміни партійної системи, наприклад, шляхом створення „партії влади”. Водночас самим партіям, які мають у парламенті лише законодавчі повноваження, важко приймати участь у прийнятті найважливіших державних рішень. Вони можуть ветувати президентські ініціативи, але це загрожує дестабілізацією політичної ситуації чи розпуском парламенту, тому їхнє неприйняття часто обмежується гострою критикою.

Отже, за Конституцією РФ Президент займає домінуюче положення в системі розподілу влади. Він настільки возвеличується над іншими політичними інститутами, що ліберали назвали російське президентство „виборчою монархією” [4, с.155]. Так, якщо у Франції уряд формується парламентською більшістю, що врівноважує право президента на розпуск вищого законодавчого органу, то в Росії парламент лише затверджує

кандидатуру прем'єра, тобто право російського Президента на розпуск Держдуми нічим не врівноважується. Навіть у США глава держави не має права розпускати Конгрес, який, зі свого боку, затверджує склад уряду. При цьому російський Президент, як зазначає О.Ліхтенштейн, не лише має широкі повноваження, а й займає „позапартійне” положення, що надає йому свободу у виборі партій-прибічників у парламенті [3, с.31].

Однак за часів Б.Єльцина поява сильної президентської влади у слабкій державі призвела виникнення численних асиметрій у владних структурах. Більше того, ефективність уряду, як і всіх органів державного управління, тепер залежала не лише від міцності влади Президента, а й від його бажань, особистих якостей, стану здоров'я тощо. Таке сплетення інституційних та персональних факторів у структурах слабого конституційного ладу і нерозвиненого громадянського суспільства неминуче призводить до появи нестабільного, неефективного політичного режиму, який за формальним фасадом демократичної політики, що здійснюється на рівні держави, відчуває себе вільним від справжньої демократичної відповідальності й громадського контролю.

Формально Президент РФ не зобов'язаний з кимось узгоджувати свою думку про напрямки розвитку країни. Однак Конституція оголошує Росію демократичною державою, тому в реальності він не може не рахуватися з громадською думкою, із ситуацією в парламенті та в країні в цілому. Глава держави є вільним у виборі погоджувальних процедур для досягнення консенсусу з іншими гілками влади або політичними силами, оскільки в основному законі держави поняття погоджувальних процедур не конкретизоване. В ідеалі під час погоджувального процесу Президент виступає не як одна зі сторін, а як загальнонаціональний інститут. Якщо діяльність погоджувальних комісій або переговори не приносять результату, тоді він може звернутися до відповідного суду (ст.125 Конституції РФ).

У сучасній Росії практично не залишилося сфер державного впливу, на які не розповсюджувалися певні повноваження Президента. Втім у тексті Конституції РФ, через її обмежений обсяг, президентські повноваження визначені фрагментарно, без розгорнутого викладу. Конкретизуються вони у федеральних конституційних і федеральних законах [1, с.30].

Чисельність повноважень Президента РФ визначає і різноманітність форм їх здійснення, серед яких можна виділити організаційні та правові форми. Перші слугують пошуку оптимальних управлінських рішень. Для цього функціонують Рада Безпеки РФ (готує рішення глави держави з питань національної безпеки), Адміністрація Президента РФ (забезпечує поточну діяльність глави держави), інститут повноважних представників Президента РФ у регіонах (з 2000 р. – у федеральних округах), у палатах парламенту й у Конституційному суді. Діють також непередбачені Конституцією РФ різного роду комісії, ради, які функціонують на

громадських засадах і прикріплені до конкретних підрозділів президентської адміністрації. Вони створюються президентськими указами для вирішення специфічних питань з окремих напрямків діяльності глави держави (громадянство, права людини, демографічні проблеми, пенсійна реформа, зміцнення податкової та бюджетної дисципліни, наука і високі технології тощо). Правовими формами реалізації повноважень Президента РФ являються його укази та розпорядження, які не потребують попереднього повідомлення про своє оприлюднення, так само як затвердження або схвалення будь-ким.

Таким чином, для російської політичної культури фігура загальнонаціонального лідера є ключовим символом державності, що закріплює ієрархічні принципи суспільного устрою, в якому до Президента спрямовані найбільші очікування громадян. Поряд з цим посада глави держави інституційно є ключовою в системі органів державної влади в Росії, а надані главі держави повноваження, особливо щодо визначення діяльності виконавчої влади, роблять з нього найвпливовішого суб'єкта внутрішньополітичного життя країни. Саме він визначає стратегічні напрямки і пріоритети внутрішньої політики, повністю контролює силові відомства. Дисбаланс системи стримувань і противаг між президентською і вищою законодавчою владою значно посилює політичні позиції глави держави, укази і розпорядження для вступу в дію не потребують затвердження парламентом. Лише федеральний устрій держави обмежує вплив Президента РФ на владу окремих регіонів.

Водночас інститут глави держави в Росії ще не можна розглядати як систему конституційних норм і практик, що остаточно сформувалися. З часу свого створення у 1991 р. він постійно розвивається, змінюється. Упродовж ельцинського президентства чимало повноважень і функцій глави держави були конкретизовані в поточному законодавстві, президентських указах, рішеннях Конституційного Суду. Зміни статусу і повноважень президента Росії, запроваджені в грудні 1993 р. новою Конституцією РФ, ознаменували перетворення російської держави з парламентсько-президентської республіки на напівпрезидентську. За роки президентства Володимира Путіна, який змінив на найвищій державній посаді Б.Єльцина, конституція не зазнала змін, втім можливості глави держави впливати на внутрішньополітичне життя країни значно зросли. Так, у 2000р. над вже існуючими суб'єктами РФ були поставлені новостворені сім федеральних округів на чолі з повноваженими представниками Президента, губернатори втратили можливість ставати сенаторами. З 2004 р. глав регіонів вже не обирали загальними виборами, а призначалися запропоновані президентом кандидатури зі згоди місцевих парламентів. Шляхом реформування органів державного управління була розбудована сконцентрована на главі державі нова „владна вертикаль”. Все це можна вважати ознаками

поглиблення процесу перетворення російської республіки з напівпрезидентською на „суперпрезидентську”, в якій глава держава займає домінуюче становище не лише у виконавчій, але й по відношенню до інших гілок державної влади.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Жилинский С.Э. Наш Президент. Как он правит и как его избирают. – М.: Норма, 2004. – 104 с.
2. Конституция РФ. - М.: АСТ: Астрель, 2006. - 158 с.
3. Лихтенштейн А.В. Политические партии и российский президентализм: границы применения теории // Политическая наука. – 2003. - № 1. – С. 13-32.
4. Сава Р. Путин: выбор России / Вступ. Ст. А.Чубарьяна; пер. с англ. В.Львова, В.Яковлева. – М.: ОЛМА-ПРЕСС, 2005. – 480 с.
5. Стасюк Ю.Є. Інститут президентства в контексті досвіду України та Росії: Дис. ...канд. політ. наук.: 23.00.02 / КНУ ім. Т.Шевченка. - К., 2001. - 179 с.
6. Стасюк Ю.Є. Характерні ознаки російської системи державної влади // Стратегічна панорама. - 1999. - № 1-2. - С. 77-84.

УДК 32 (470+571)

Терешко Ю. М.

СТАН “СВОБОДИ СЛОВА” У ПОСТТОТАЛІТАРНИЙ РОСІЇ В. ПУТІНА

*Пам'яті загиблих російських журналістів присвячується
“Я не поділяю Ваших переконань
але готовий віддати життя за те,
щоб Ви могли їх висловлювати”
Ф.М. Аруе (Вольтер)*

Актуальність проблеми зумовлена деструктивними змінами, які відбулися в інформаційному просторі Росії з приходом до влади президента В.Путіна. У статті зроблена спроба на конкретних прикладах довести закономірність згорання демократичних свобод, перш за все, свободи слова в умовах відновлення поліційно-імперської держави, влада якої нетерпимо ставиться як до внутрішньої критики незалежних ЗМІ і політиків, так і до самостійної позиції країн-сусідів і особливо України.

Мета статті – редставлення позиції не стільки самого автора, скільки авторитетних російських та українських журналістів-експертів та окремих російських політиків щодо згорання демократичних здобутків 1990-х рр. періоду президентства Б.Єльцина, неможливості і небезпечності

Наукове видання

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 1

Відповідальний редактор – *Черній А.Л.*
Комп'ютерна верстка – Третяк О.Ю.

УДК 32
ББК 66.0
П 16

Панорама політологічних студій: науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. – Вип. 1. – Рівне: РДГУ, 2008. – 217 с.

Підписано до друку 28.12.2007 р. Формат 60x84 1/16.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Умовн. друк. арк. 13,9.
Наклад 100 прим.

Адреса редакції: кафедра політичних наук, Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Остафова, 29, м. Рівне, 33027.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету